

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain muuttamisesta (HE 52/2025 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Virpi Laukkanen, oikeusministeriö
- valtiosyyttäjä Tuuli Eerolainen, Syyttäjälaitos
- poliisitarkastaja Taina Neira, Poliisihallitus
- professori Olli Mäenpää

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- sisäministeriö
- Rajavartiolaitos
- Tulli

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annettua lakia, joka sisältää Euroopan unionin rikosyhteistyön virastoa koskevaa Euroopan unionin asetusta täydentävät säännökset. Eurojustia koskevan asetuksen sekä digitaalista tietojenvaihtoa terrorismirikoksista koskevan neuvoston päätöksen sisältämiä tietojenvaihtoa koskevia määräyksiä muutettiin vuonna 2023 siten, että jäsenvaltioiden oikeudellista velvoitetta jakaa terrorismirikoksia koskevia tietoja Eurojustin kanssa selkeytettiin tiedonjaon tehostamiseksi. Samalla terrorismirikoksia koskevaa tietojenvaihtoa Eurojustin piirissä koskevat määräykset siirrettiin neuvoston päätöksestä Eurojust -asetukseen. Asetukseen tehtiin lisäksi uudistettavan Eurojustin asianhallintajärjestelmän edellyttämät muutokset. Esityksen mukaan asetusta täydentäviä kansallisen lain säännöksiä muutettaisiin vastaavilta osin.

Valiokunnan mietintö LaVM 10/2025 vp

Eurojust-asetuksen muutoksen kanssa samaan aikaan hyväksytyllä direktiivillä ajantasaistettiin neuvoston päätöksen sisältämiä henkilötietojen suojaa koskevia määräyksiä. Jatkossa neuvoston päätöstä sovelletaan terrorismitapauksia koskevaan tietojenvaihtoon Europolin kanssa. Direktiivin täytäntöönpano ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi Eurojust-lain kansallisen jäsenen avustajan toimikauden pituutta koskevaa säännöstä muutettavaksi joustavammaksi. Eurojust-asetus ei sisällä avustajan toimikauden pituutta koskevia määräyksiä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 1.11.2025, jolloin määräaika direktiivin täytäntöönpanolle päättyy.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksessä on kyse Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain (1232/2019, jäljempänä Eurojust-laki) muuttamisesta. Kyseinen laki sisältää Euroopan unionin rikosyhteistyön virastoa koskevaa Euroopan unionin asetusta (EU) 2018/1727 täydentävät kansalliset säännökset. Eurojust-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta. Asetusta täydentävä voimassa oleva kansallinen laki sisältää säännöksiä muun muassa kansallisesta jäsenestä ja hänen toimivallastaan, kansallisista yhteyshenkilöistä ja Eurojust-asioiden kansallisesta koordinoinnista ja yhteistyöstä sekä kansallisen jäsenen tietojensaannista ja oikeudesta käsitellä henkilötietoja.

Nyt käsiteltävän hallituksen esityksen taustalla on se, että asetuksella (EU) 2023/2123 Eurojustia koskevan asetuksen sekä tietojenvaihtoa terrorisimirikoksista koskevan neuvoston päätöksen 2005/671/YOS sisältämiä tietojenvaihtoa koskevia määräyksiä muutettiin vuonna 2023 siten, että jäsenvaltioiden oikeudellista velvoitetta jakaa terrorisimirikoksia koskevia tietoja Eurojustin kanssa selkeytettiin tiedonjaon tehostamiseksi. Samalla terrorisimirikoksia koskevaa tietojenvaihtoa Eurojustin piirissä koskevat määräykset siirrettiin neuvoston päätöksestä Eurojust-asetukseen. Asetukseen tehtiin lisäksi uudistettavan Eurojustin asianhallintajärjestelmän edellyttämät muutokset. Esityksen mukaan asetusta täydentäviä kansallisen lain säännöksiä muutetaan vastaavilta osin. Ehdotettavat muutokset koskevat Eurojust-lain 6 ja 8 §:ää ja ovat lähinnä oikeudellista tilannetta selventäviä.

Eurojust-asetuksen muutoksen kanssa samaan aikaan hyväksytyllä direktiivillä (EU) 2023/2123 ajantasaistettiin neuvoston päätöksen sisältämiä henkilötietojen suojaa koskevia määräyksiä. Eurojust-asetuksen muutoksen johdosta jatkossa neuvoston päätöstä sovelletaan terrorismitapauksia koskevaan tietojenvaihtoon vain Europolin kanssa. Esityksen mukaan direktiivin täytäntöönpano ei edellytä lainsäädäntömuutoksia.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi Eurojust-lain kansallisen jäsenen avustajan toimikauden pituutta koskevaa säännöstä muutettavaksi joustavammaksi siten, että avustajan toimikausi on enintään viisi vuotta ja se voidaan uusida (5 §). Voimassa olevan lain mukaan avustajan toimikausi on viisi vuotta ja se voidaan myös uusida. Eurojust-asetus ei sisällä avustajan toimikauden pituutta koskevia määräyksiä, joten kyseessä on ollut kansallinen ratkaisu.

Valiokunnan mietintö LaVM 10/2025 vp

Hallituksen esityksen ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Lakivaliokunta puoltaa esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Lakivaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 52/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 10.9.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juho Eerola ps
varapuheenjohtaja Sandra Bergqvist r
jäsen Elisa Gebhard sd
jäsen Pia Hiltunen sd
jäsen Aleksi Jäntti kok
jäsen Mari Kaunistola kok
jäsen Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Susanne Päivärinta kok
jäsen Mika Riipi kesk
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Juha Viitala sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mikko Monto